

МАКТАБГАЧА ТАЛИМ ТАШКИЛОТИ ТАРБИЯЧИСИНИНГ PEDAGOGIK IMIDJI VA KOMPETENTLIGI

*Soliyev I.S., Yigʻitaliyeva O.Gʻ.
Fargʻona davlat universiteti*

Tayanch soʻzlar: kompetentlik, kompetensiya, professionallik, strategiya, kasbiy pedagogik kompetensiyalar, etalonga mos mezonlar.

Ключевые слова: компетенция, компетентность, профессионализм, стратегия, профессиональные педагогические компетенции, контрольные критерии.

Key words: competence, competence, professionalism, strategy, professional pedagogical competencies, benchmark criteria.

Respublikamizda islohotlarni muvaffaqiyatli amalga oshirishga masʼul boʻlgan jamiyat aʼzolari birinchi galda oʻz kasbining mohir ustasi boʻlgan tarbiyachi kadrlar tayyorlash dolzarb vazifa boʻlib qolmoqda. Jumladan, “Taʼlim toʻgʻrisida” gi qonunda “Tegishli maʼlumoti, kasb tayyorgarligi bor va yuksak axloqiy fazilatlariga ega boʻlgan shaxslar pedagogik faoliyat bilan shugʻullanish huquqiga ega” deb taʼkidlangan. Chunki jamiyatimiz taraqqiyoti yuksak umumiy va kasb-hunar madaniyatiga, ijodiy va ijtimoiy faollikka, ijtimoiy-siyosiy hayotda mustaqil ravishda moʻljalni toʻgʻri ola bilish mahoratiga ega boʻlgan, istiqbol vazifalarini ilgari surish va hal etishga qodir kadrlarni yangi avlodini shakllantirishga yoʻnaltirilgandir.

Tarbiyachilar har tomonlama taʼlim-tarbiya jarayonini toʻgʻri tashkil etishi bilan birga oʻzlarining ichki va tashqi qiyofasiga ham eʼtibor berishi lozim. Ichki goʻzallik uni bolalarga samimiy muloqotida, kasbdoshlari bilan oʻrnatgan yaxshi muomalasida, oʻzini tutishida koʻrinadi. Tashqi qiyofa orqali bolalarning qiziqishlarini orttirgan holda, oʻzini namoyon qila olish, oʻziga ogʻdira olish va eʼtiborni qarata olish ish jarayonini samaradorligini oshiradi.

Lugʻaviy jihatdan “imidj” (ing. —imeje”) tushunchasi siymo, timsol, qiyofa va obraz maʼnolarini anglatadi. Mohiyatiga koʻra esa ushbu tushuncha yordamida joziba, maftunkorlik maʼnolarini ifodalaydi.

Imidj - aniq bir insonga bo‘lgan munosabatda insonlar tafakkurida yuzaga keladigan tashkilot yoki boshqa ijtimoiy ob’ekt qiyofasi hamdir.

Pedagogik imidj - pedagogning ma’naviy-axloqiy qiyofasi bilan tashqi ko‘rinishi o‘rtasidagi o‘zaro uyg‘unlik va mutanosiblikdir. Buyuk rus pedagogi A.S.Makarenko aytganidek: “Tarbiyachi tashkil etishni, yurishni, hazillashishni, quvnoq, yoki jahldor bo‘lishini bilishi lozim, U o‘zini shunday tutishi kerakki, uning har bir harakati tarbiyalasin va o‘qitsin”. Bunday malakaga ega bo‘lgan pedagog o‘z-o‘zini nazorat qila oladi, pedagogik faoliyati davomida sog‘lom asab tizimini o‘zida tarbiyalay oladi, asabiylashishdan, hissiy va aqliy zo‘riqishlardan o‘zini asraydi.

Aytib o‘tish lozimki, bolalarga ularning individual ritmda rivojlanishlari va individual potensialini hamda qiziqishni, aqliy rivojlanish va ijodiy qobiliyatini oshirish uchun teng imkoniyatlarni taqdim etuvchi qulay muhitni ta’minlash uchun tarbiyachi shaxsi muayyan kasbiy kompetensiyalarga ega bo‘lishi kerak.

Kompetentlik – kasbiy mahorat belgisi sifatida pedagogdan talab qilinayotgan xususiyat ekanligi qator adabiyotlarda qayd etilgani holda qo‘shimcha qilish mumkinki, “kompetentlik” so‘zining ma’nosi xabardorlik, obro‘, o‘z sohasi bo‘yicha keng qamrovli tushuncha va tajribaga ega bo‘lish bilan belgilanadi.

Kompetensiya – shaxsiy sifat bo‘lib, turli xil vaziyatda pedagogik faoliyat va ijtimoiy hayotda ifodalanadigan qobiliyat, bilim, ko‘nikma va malakalar hisoblanadi. Shiddat bilan o‘zgarayotgan yangi O‘zbekistonda o‘quvchi-yoshlarni ijtimoiy-shakllantirish kun tartibidagi asosiy masalalarga aylanib borishi lozim.

Hayotga muvaffaqiyatli tayyorlashda mas’uliyat, majburiyat, huquqiy-ong va huquqiy-madaniyat, teran-dunyoqarash, sog‘lom-e’tiqodlilik, ma’rifatlilik, diniy va milliy bag‘rikenglik, ma’naviyat, fuqaroviy madaniyat kabilar shakllantiriladi.

Shuni alohida ta’kidlab o‘tish joizki, tarbiyachining e’tiborsizligi, befarqligi uning kasbiy layoqatsizligining muhim belgisidir. Bolalar bilan ta’lim-tarbiya ishlarini olib borish - maktabgacha ta’lim muassasasi tarbiyachisining asosiy vazifasi. U ta’lim-tarbiya ishlarini rejalashtirishni axboriy-uslubik hujjatlar bilan ishlash, bevosita tarbiyaviy ishlarni o‘tkazish va uning natijalarini tahlil etish asosida amalga oshiradi.

Zamonaviy tarbiyachi psixologik-pedagogik, sotsiologik tadqiqotlarga tayangan holda bola shaxsi rivojlanishi uchun uning ta’sirini hech narsa, hatto yuqori toifali ta’lim muassasasi ham bosa olmaydigan oila ekanligini anglab yetadi.

Tarbiyachi ota-onalarning pedagogik madaniyatini mun-tazam oshirib borishi, bolalar tarbiyasida faol hamkorlikni yo'lga qo'yishi, mazkur jarayonda ijtimoiy yordamga muhtojlik sezuvchi oilalar bilan alohida ish olib borishi maqsadga muvofiqdir.

Tarbiyachining oilalarga ko'rsatadigan ijtimoiy-pedagogik yordami uch asosiy xususiyatga ega bo'ladi. Ya'ni:

- 1) ta'limiy - ta'lim berish va tarbiyalash;
- 2) psixologik - ruhiy jihatdan qo'llab-quvatlash, ruhiy zo'riqlashlarni bartaraf etish va qayta tiklash;
- 3) vositachilik - tashkil etish, ta'lim va tarbiyada yuzaga keluvchi muammolarning oldini olish, mavjud muammolarni bartaraf etish orqali bola xulq-atvoridagi og'ishlarni yoki fiziologik nuqsonlarni bartaraf etish hamda zarur axborotlar bilan ta'minlash.

Ana shu asosdan kelib chiqqan holda zamonaviy maktabgacha ta'lim muassasasi tarbiyachisining quyidagi kasbiy funksiyalarini ham ajratib ko'rsatish mumkin:

- 1) ota-onalarning ma'rifiy bilimlarini oshirishda ishtirok etish;
- 2) oila va maktabgacha ta'lim muassasasi tarbiyaviy ta'sirini boshqarish hamda uyg'unlashtirish.

Adabiyotlar:

1. Sh.M.Mirziyoyev. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob halqimiz bilan birga quramiz. – T.: "O'zbekiston", 2017. – 488 b.
2. Sh.M.Mirziyoyev 7-fevral 2017-yil kuni "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi PF-4947 sonli farmoni.
3. Abdullaeva Sh.X. Pedagog professional kompetentligini shakllantirishning ijtimoiy-psixologik mexanizmlari: Psixol.f.d. (DSc) ... dis-ya avtoreferati: 19.00.05. – T.: O'zMU, 2019. – 61 b.
4. Azizxodjaeva N. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. T.: "O'qituvchi" 2005 y.
5. Babayeva D.R. "Nutq o'stirish nazariyasi va metodikasi" T.: "Barkamol avlod fayz" 2018 y. Darslik.

РЕЗЮМЕ

Yangi zamon tarbiyachisining pedagogik imidjiga baho berish va kompetentligi va uni shakllantirish, rivojlantirish yo'llarini aniqlab berishda hamda pedagogik shart-sharoitlarini belgilashdan iborat.

РЕЗЮМЕ

Он заключается в оценке педагогического образа педагога новой эпохи и определении путей его формирования и развития, а также определении педагогических условий.

SUMMARY

The new period consists in evaluating the pedagogical image of the pedagogue and defining the ways of its formation and development, as well as defining the pedagogical conditions.